

Ryszard Otręba

Technika gipsorytu Plaster-print Techniques

Gipsoryt (Plasterprint albo Gesso, Gravure sur plâtre, Gips-schnitt) jest przykładem techniki grafiki artystycznej druku wypukłego. Nazwa pochodzi od użytego materiału, z którego została wykonana matryca, podobnie jak drzeworyt, linoryt itp. Druk wypukły świadczy zaś o sposobie nakładania farby na matrycę drukującą. W tym przypadku farba nakładana jest walkiem na powierzchnię, która nie została wycięta.

Oto sposób, jakim posługuję się przy sporządzaniu płyty: pod gładką przezroczystą szybę kładę arkusz papieru z narysowanym prostokątem, równym wielkości zaplanowanej płyty. Układam ramkę z listew na wcześniej narysowanym prostokącie. Listwy obciążam ciężarkami w taki sposób, aby ramka dała się łatwo rozebrać. W przypadku posługiwania się stałym wymiarem płyty, lepiej jest stosować metodę przedstawioną na rysunku obok.

Do naczynia (najlepiej miednicy z tworzywa sztucznego) nalewam odpowiednią ilość wody i zasypuję gipsem sztuka-torskim albo alabastrowym do momentu uzyskania właściwej gęstości, po czym dokładnie mieszam i w postaci papki wylewam na szybę. Płyta ma grubość około 10–12 mm. Większe formaty dodatkowo wzmacniam siatką z tworzywa sztucznego, sznurkiem albo pakułami, układając wybrany materiał na świeżą jeszcze powierzchnię płyty. Po około 20 minutach, gdy proces „wiązania” już się zakończy, rozbieram ramkę i zdejmuję twardą płytę z szyby.

Ponownie przygotowuję taką samą ramkę i tworzę drugą warstwę o tych samych wymiarach. Następnie wcześniej odlaną płytę kładę na zalaną warstwę gipsu, aby nastąpiło ich połączenie. W trakcie wiązania gipsu obie płyty zostaną ze sobą sklejone, a uzyskane w ten sposób dwie idealnie gładkie powierzchnie nadają się do tworzenia właściwego obrazu. Wcześniej jednak płytę powlekam czarnym tuszem, by ułatwić sobie lepszą kontrolę w trakcie wycinania grafiki.

Odbijanie na papierze możliwe jest dopiero po całkowitym odparowaniu wody z gipsu. Przed rozpoczęciem druku płytę gipsową powlekam 3–5-krotnie rozcieńczonym szelakiem w celu wzmocnienia powierzchni drukującej. Technika gipsorytu wyklucza możliwość druku za pomocą prasy graficznej. Swoje grafiki odbijam specjalną kostką, a ręczne odbijanie sprawia mi dużą satysfakcję. Od 40 lat posługuję się techniką gipsorytu i wydrukowałem około 2000 prac o łącznej powierzchni 820 metrów kwadratowych (ponad 8 arów). W swoich pracach staram się wydobyć cechy charakterystyczne dla techniki gipsorytu. Sam konstruję ryłce (najczęściej w kształcie litery W), które pozwalają mi na dobrą kontrolę grubości linii.

Dla zainteresowanych dokładniejszym opisem techniki gipsorytu polecam podręczniki, w których przedstawiono moją metodę.

John Ross and Clare Romano, *The Complete New Techniques in Printmaking*, The Free Press, A Division of Macmillan Publishing Co., Inc. New York 1972 (str. 15)

Denis Steen, *Hogtryck Material och Metoder, Grafiska Sallskapet*, Stockholm 1990 (str. 29–30)

Lucio Passerini, *La Stampa d'Arte Xilografia, materiali, strumenti, tecniche, storia della stampa a rilievo*. il Castello, Milan 1991 (str. 60–61)

Akira Kurosaki, *Art Lesson Series for Beginners*, Rikuyosha Publishing, Inc., Japan 1998 (str. 71)

